

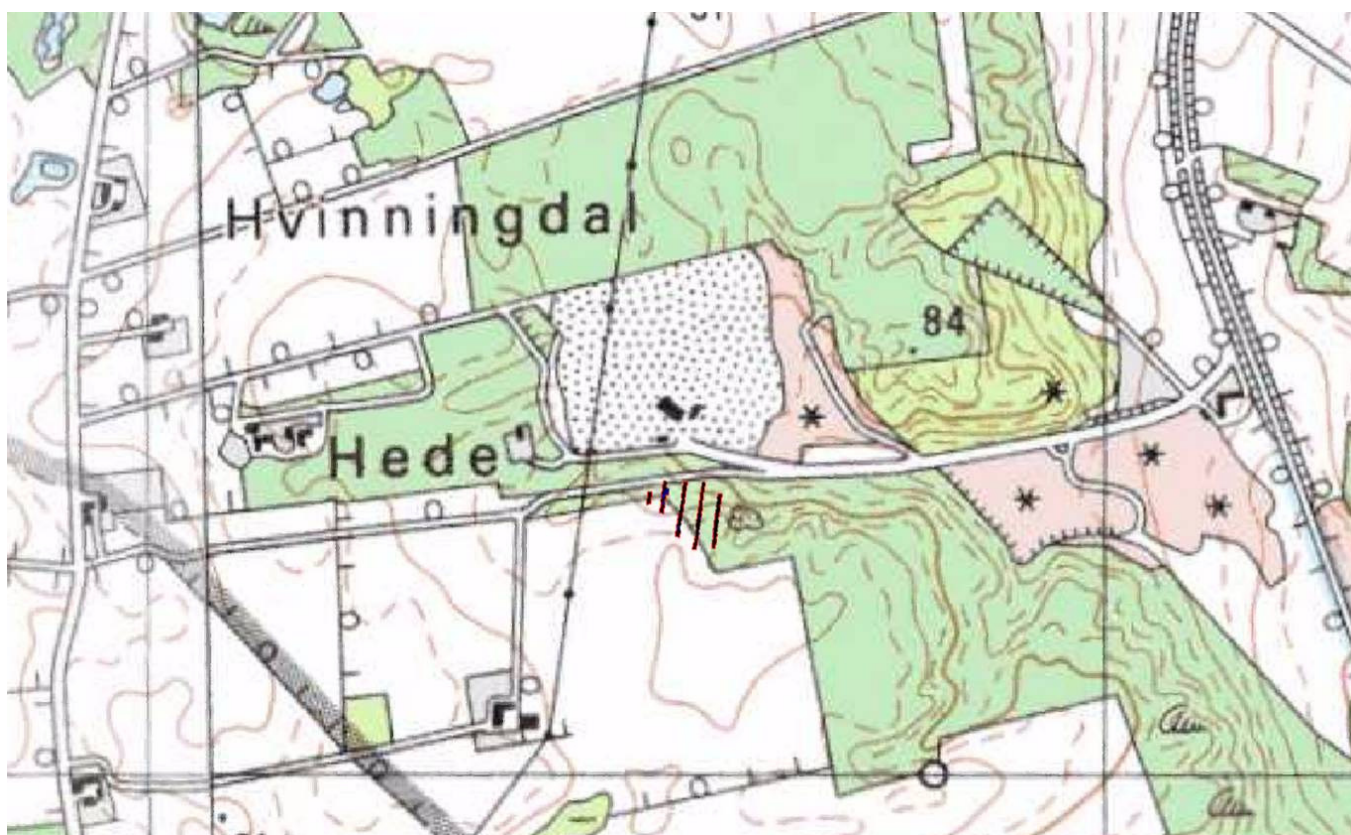

Staderapport for forundersøgelse ved Grusgrav i Hvinningdal – 8. etape på motorvejen Funder – Hårup

Journalnummer: SIM 41/2009
Sted: Grusgrav Hvinningdal
SB Stednummer: 130307-12

KUAS j.nr.: 2009-7.24.02/SIM-0009

Matr. nr.: 4b
Ejerlav: Hvinningdal By
Sogn: Balle
Herred: Hids
Gl. Amt: Viborg

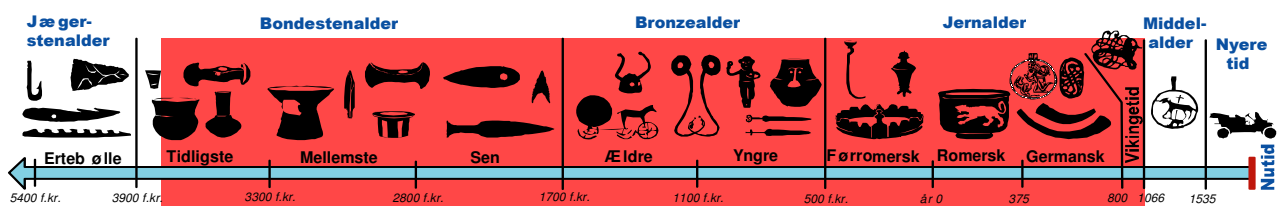
På ovenstående kort er søgegrøfterne fra forundersøgelsen fremhævet med rødt (baggrundskort: KMS' 4cm kort).

Resume: Silkeborg Kulturhistoriske Museum udførte i perioderne 19.-25. juli samt 20. august til 4. september en arkæologisk forundersøgelse af et ca. 7.800 m² stort areal ved Hvinningdal Hede. Der fremkom en jordfæstegrav, ti stolpehuller, to kogestensgruber og seks fyldskifter. Anlæggene er undersøgt og arealet er hermed frigivet til anlægsarbejdet.

Indholdsfortegnelse

Indhold

Indledning.....	3
Undersøgelsens resultater	3
Topografi	5
Fortidsmindelandskabet.....	5
Udgravningsdata.....	6
Metode	6
Fremtidigt arbejde.....	7

Tidslinje med de identificerede perioder.

Indledning

Sagen er opstået i forbindelse med Anlæggelse af motorvejen mellem Funder og Hårup, som her løber igennem et kuperet terræn med mange plane flader mellem smeltevandsdale, som er ganske oplagt til bebyggelse i mange af forhistoriens perioder.

Udgifterne til disse undersøgelser påhviler ifølge museumsloven § 26 stk. 2 og § 27 stk. 4 bygherre, der i dette tilfælde er Vejdirektoratet; Thomas Helsteds Vej 11, 8660 Skanderborg Att. Kenneth Holme Poulsen. Al korrespondance med bygherre er ført mellem museumsinspektør Peter Mohr Christensen, Silkeborg Kulturhistoriske Museum og Kenneth Holme Poulsen.

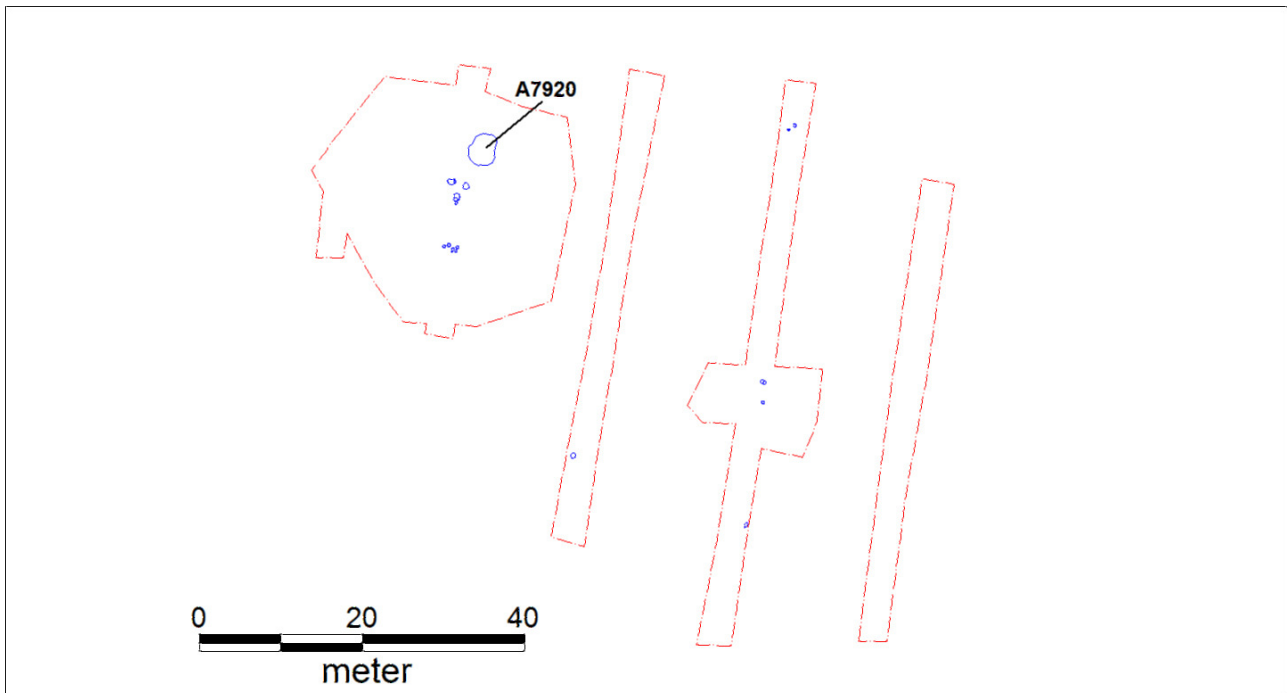
Undersøgelsens resultater

Forundersøgelsen blev påbegyndt torsdag den 19. juli 2012 og afsluttet tirsdag 4. september 2012. Ved undersøgelsen blev der fundet et anlæg som tolkes som en jordfæstegrav. Desuden fremkom spredte fortidsminder i form af ti stolpehuller, to kogestensgruber og seks fyldskifter.

Der blev udlagt fem søgegrøfter af ca. fire meters bredde, med ca. 20 meters mellemrum. Arealets østligste del var stærkt skrånende og det ansås for formålsløst at udlægge søgegrøfter her. I søgegrøfterne fremkom ret få anlægsspor, som lå spredt. Der blev foretaget en udvidelse ved et par stolpehuller og omkring jordfæstegraven A7920, men der fremkom kun en enkelt kogestensgrube.

Grav A7920

I arealets nordvestlige del fremkom en stenlægning som var let oval, ca. 3 x 4 meter og nord-syd orienteret. Ved en indledende oprensning af anlægget blev der fundet lerkarskår og en slagsten i den trækulsholdige, muldede fyld. Det blev derfor besluttet at udgrave anlægget. Som dokumentationsmetode anvendtes digital fotogrammetri, således at der på baggrund af orienterede digitalfotos kan fremstilles plantegninger af anlægget. Desuden blev der lavet en profilopmåling i forholdet 1:10.

Søgegrøfter på arealet. I den nordlige del ses A7920.

Under udgravningen skiftede anlægget form i fladen, idet formen nu, efter fjernelse af det øverste lag sten, nærmest var spidssoval eller skibsformet. Ved yderligere udgravning til ca. 40 cm under fladeniveau fremkom en nærmest rektangulær nedgravning som var ca. 80 cm bred og ca. 2,5 meter lang. Centralt lå stadig en del sten i størrelsen 10-25 cm. Ved udgravning til ca. 75 cm under fladeniveau indeholdt nedgravningen ikke sten, den var stadig rektangulær og tydeligt afgrænset fra undergrunden. Efterfølgende snit og profilopmåling viste, at bunden var regulær og ganske let afrundet.

A7920 under udgravning. Til venstre ses anlægget i fladen fra syd, bemærk skibsform. Til højre er sydlig del under udgravning, set fra øst.

På baggrund af ovenstående tolkes anlægget som en jordfæstegrav. Der er ikke fundet gravgaver i form af lerkar eller genstande af flint, men anlægget har en størrelse, regulær nedgravning og bund som taler for denne fortolkning. De mange sten, som kunne ses centralt i anlægget, har været en del af et stentæppe, lagt over graven. Dette er ved den efterfølgende nedbrydning sunket ned i graven. Anlægget kan ikke dateres nærmere end oldtid.

A7920 Set fra øst mod vest. Udgravet niveau ca. 75 cm under terræn.

Umiddelbart syd for A7920 fremkom enkelte stolpehuller og stenspor. For at undersøge den mulige tilstedeværelse af flere grave og andre fortidsminder, blev der foretaget en feltudvidelse i området omkring A7920. Der fremkom dog kun en enkelt kogestensgrube.

Topografi

Det forundersøgte areal er ca. 7.800 m² stort og udgør den nordøstlige del af matrikel 4b, Hvinningdal By. Arealet har mod syd en forholdsvis jævn flade, men skråner meget mod nord. Umiddelbart nord for arealet er der tidligere gravet grus og der har tidligere været et mørtelværk, hvis bygninger i skrivende stund stadig står på stedet.

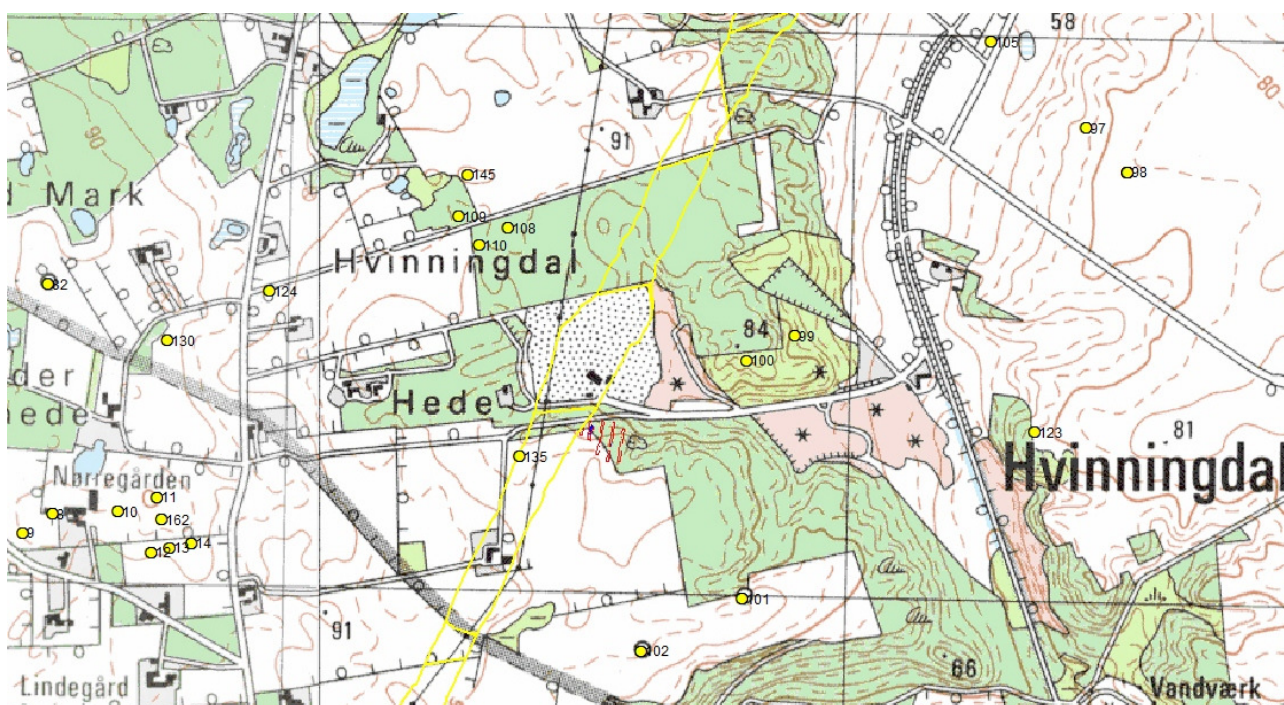

Det forundersøgte areals placering i terræn. Høje Målebordsblade (1842-99).

Arealet har indtil for nyligt været bevokset, men er blevet ryddet før forundersøgelsen. Muldykkelsen varierer fra ca. 30-70 cm. Undergrunden består af sand, som stedvist og navnlig på den højtliggende flade indeholder en del sten.

Fortidsmindelandskabet

I området ved Hvinningdal er der registreret flere rundhøje. Der er dog ikke foretaget undersøgelser i disse og de kan derfor ikke dateres nærmere end oldtid. Beliggenheden højt i landskabet kunne dog antyde en datering til bronzealderen (Sb.nr. 82, 97, 99, 100-102, 124 og 135). Hertil kommer en mindre højgruppe mod nord (Sb.nr.108-110 og 145) og yderligere en højgruppe mod vest (Sb.nr. 8-14 og 162). Indenfor knap en kilometers afstand er der endvidere registreret et løsfund fra sen bondestenalder (Sb.nr. 130) samt en bosættelse fra yngre jernalder (Sb.nr. 123).

Registrerede fund og fortidsminder på Hvinningdal Hede.

Silkeborg Kulturhistoriske Museum har tidligere undersøgt områder ved Hvinningdal. Således er der sydvest for arealet, i foråret 2012, fundet en grav, en koncentration af stolpehuller samt gruber med keramik, formentlig fra jernalderen (SIM 2/2012 Hvinningdal Hede). Noget længere nord for grusgraven er der i 2011 fundet rester af et hus med nedgravet/forsænket gulv, som formentlig daterer sig til sen bondestenalder eller begyndelsen af bronzealderen (SIM 41/2009 Motorvej Funder-Hårup).

Udgravningsdata

Sagen er journaliseret på Silkeborg Museum som SIM 41/2009 Motorvejen Funder-Hårup. Sagsansvarlige for bygherre er Kenneth Holme Poulsen. Ansvarshavende på museet er Peter Mohr Christensen, som har stået for den indledende korrespondance.

Forundersøgelsen af arealet fandt sted i perioderne 19.-25. juli samt 20. august til 4. september 2012.

Den daglige ledelse er foretaget af Esben Klinker Hansen assisteret af Kent Otte Lauersen.

Udgravningens resultater er registreret løbende, og foreligger efter endt beretningsarbejde til fremvisning på museet ved anmodning. Materialet består af digitale feltplaner med notater, snittegninger, samt digitale fotos.

Naturvidenskabelige rapporter og listemateriale eksporterede fra M.U.D. (Museernes Udgravnings Data), foreligger desuden i sagsmappen, og / eller i den digitale sagsmappe.

Metode

Entreprenørarbejdet er foretaget af Leo Rask Andersen, Sorring, med gravemaskine, påmonteret tiltbar rabatskovl. Der blev udlagt 4 meter brede, nord-syd orienterede søgegrøfter. Feltudvidelser er udført af Christians Anlæg, Silkeborg. Anlægsspor og forstyrrelser er indmålt med differentiell GPS, og dette materiale ligger til grund for de her viste oversigtskort. Udvalgte anlæg blev snittet og et

enkelt anlæg (A7920) totalt udgravet, hvilket skete under anvendelse af digital fotogrammetri, foruden alm. profilopmåling i forholdet 1:10.

Fremtidigt arbejde

Med indeværende rapport anses feltarbejdet som afsluttet, og bygherre kan nu foretage det nødvendige jordarbejde uden indvending fra museets side.